

доц. д-р МАРИЯ ШИШМАНОВА

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ "НЕОФИТ РИЛСКИ", гр. БЛАГОЕВГРАД

РАЗВИТИЕ КЪМ ПО-ЕФЕКТИВНА РЕГИОНАЛНА ПОЛИТИКА

DEVELOPMENT TO A MORE EFFECTIVE REGIONAL POLICY

Assoc. Prof. PhD MARIA SHISHMANOVA

SOUTH-WEST UNIVERSITY "NEOFIT RILSKI", BLAGOEVGRAD

Abstract: The policy grows increasingly great importance on regional development on the fulfilled integration to Bulgaria in the European structures. Having that politics ensures major resources on the part of the community, but it puts specific requirements to our country at the same time. The European policy establishes itself as the principle on territorial solidarity that requests the production of relatively like conditions of life in the separate units on the territory of each country at regional development. Measure forward at more effective region policy is the inclusion of the territorial aspect of the National Regional Development Strategy and of the National Operational Programme for Regional Development that are being marked in the National Strategic Reference Framework-2007-2013

Keywords: Regional strategies, plans, operational plans, central and peripheral regions, mechanisms

Въведение

Прегледът на Законите за регионално развитие (ЗРР) и документите произтичащи от тях, както и механизмите за тяхното съставяне и функциониране поставят основата за балансираното и успешно регионално развитие на страната. Регионалната политика направи крачка напред, като вече разглежда в едно икономически, социални и териториални проблеми. Основните принципи на европейската регионална политика са възприети съответно и от българските документи, което синхронизира действията ни с тези на Европейския съюз. Различията в природните условия, историческото развитие и културните традиции в отделните части на Европа са довели до обособяването на региони с неравномерност и специфика в социалното и икономическото им развитие. С времето този проблем все повече се изостря и довежда до необходимостта от избирателна държавна намеса за преодоляването на появилите се неравновесия.

Цел на изследването

Кратък анализ на приеманите закони и документи за регионално развитие с произтичащите от тях действия. Разглеждане на териториалния аспект на основни проблеми, фиксирани от Националната стратегия за регионално развитие и Националната оперативна програма „Регионално развитие“.

Материал и методи

Използваните материали за настоящето изследване са: ЗРР₍₁₉₉₉₎, ЗРР₍₂₀₀₄₎, ЗРР₍₂₀₀₈₎, Националният план за развитие 2007-2013, Националната стратегия за регионално развитие 2007-2015, Националната стратегическа референтна рамка 2007-2013, Националните оперативни програми 2007-2013, Областните стратегии за развитие, Общинските планове за развитие.

Посочените документи се анализират и се извеждат основните

постановки от тях, като общи цели, приоритети, действия, мерки.

Резултати

Новата регионална политика в България се базира на основните документи в регионалната политика на ЕС и на създадените такива у нас, синхронизирани с европейските. Може да се каже, че тя започва със Закона за регионално развитие^(1999г.). Последват и наредби, с които се допълва и доусъвършенства закона.

Според **ЗРП**^(1999г.) се обособяват райони със специфични проблеми и приоритети и това са територии за целенасочено въздействие като: райони за растеж, райони за развитие, както и изостанал селски, изостанал планински, район за трансгранично сътрудничество и район в индустриален упадък.

„Район за растеж“ е район за целенасочено въздействие, обхващащ територията на община или на група общини към голям град с развити икономически функции, техническа и социална инфраструктура, избран да бъде стимулиран с оглед реализирането на устойчив икономически растеж с общонационален ефект (в размер над два пъти средния темп на нарастване на брутният вътрешен продукт в страната). Районът за растеж може да обхваща територията на област или групи от съседни области.

„Район за развитие“ е район за целенасочено въздействие, обхващащ територията на община или на група общини към град с наличие на техническа и социална инфраструктура, избран да бъде стимулиран за постигането на икономическо развитие (нарастване на брутният вътрешен продукт в размер над средното за страната), с оглед решаването на регионални проблеми. Районът за развитие може да обхваща територията на област или група от съседни области.

Това са районите, които за тогавашния период формират централните, най-развити райони на страната и са носителите на просперитета и икономическите импулси.

В същото време законът не е съобразен с европейското законодателство и разпоредбите на **Регламент 1260/1999 на Европейския съюз**, уреждащ реда и общите условия за получаване на средства от Структурните фондове, представляващи основни изисквания за успешно водене на преговорите за членство на страната ни в ЕС по **Глава 21 "Регионална политика и координация на структурните инструменти"**. По тази причина се налага през 2004г. да бъде приет последващия закон за регионално развитие.

Преговорна глава 21 "Регионално развитие и координация на структурните инструменти" оформя условна класификация по NUTS и трасира:

- Законовата рамка;
 - Институционалната рамка;
 - Административния капацитет;
 - Капацитета за програмиране;
 - Управлението на финансите и бюджета;
 - Обучението на административните кадри за управление на ФАР, ИСПА и САПАРД и в последствие по структурните и кохезионния фондове на ЕС.
- Законът за регионално развитие трябваше да отговори на актуалните потребности и ясно да определи целите на политиката на регионално развитие в нашата страна, а именно:
- Създаване на условия за балансирано и устойчиво развитие в районите на Република България;
 - Създаване на предпоставки за намаляване на междурегионалните и вътрешнорегионални различия в икономическото развитие на страната;

- Осигуряване на условия за растеж на заетостта и доходите на населението;

- Развитие на трансграничното сътрудничество.

С оглед успешното приключване на преговорите по Глава 21 "Регионална политика и координация на структурните инструменти" в приетия ЗРР⁽²⁰⁰⁴⁾ ясно са определени и:

- Структурата на ангажиментите с провеждане на регионална политика от съответните органи, показана на (Фиг.1). На всички етапи на програмиране, финансиране, наблюдение и оценка на помощта на ЕС се извършват консултации и се поддържа сътрудничество между държавните институции, органите за местно самоуправление, икономическите и социални партньори;

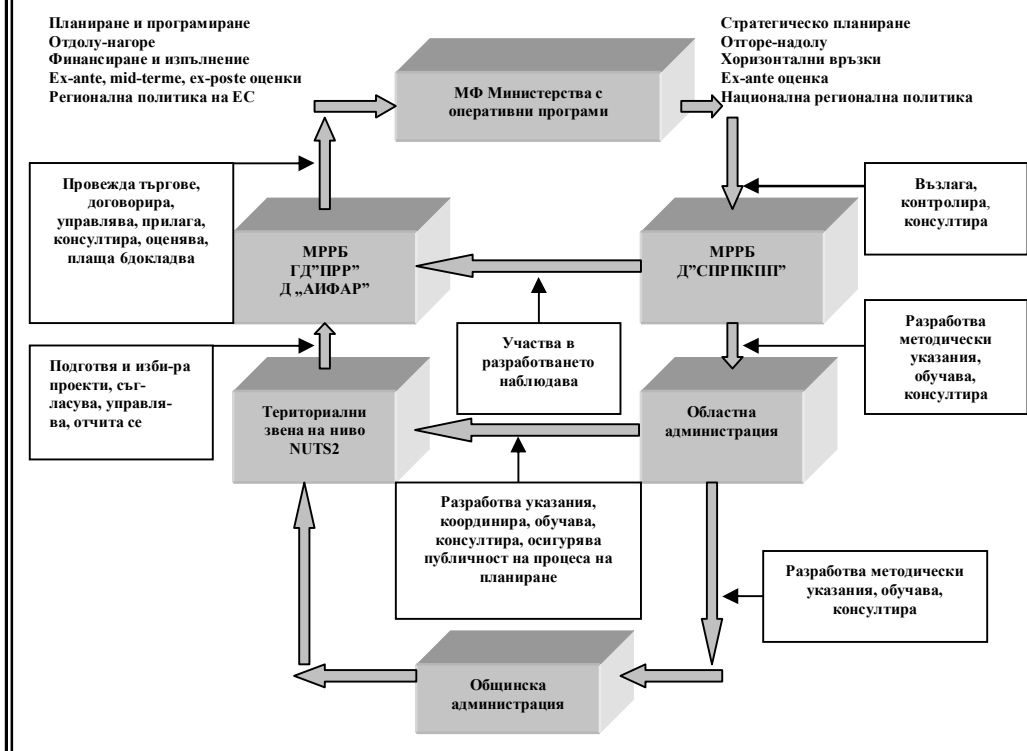
- Изгражда се система от взаимосвързани планове и оперативни документи (Фиг.2). В новоприетия ЗРР точно е дефинирано взаимодействието между различните планове и стратегически документи. Подходът „отгоре-надолу“ е съчетан с подхода „отдолу-нагоре“. По този начин осъществяването на конкретни мерки, включващи общественозначими проекти от областен и местен характер, се обвързва с реализацията на главните цели и приоритети на регионалното развитие.

В ЗРР⁽²⁰⁰⁴⁾ районите за целенасочено въздействие са район за икономически растеж; район в индустриален упадък; изостанал граничен район; изостанал селски район; изостанал планински район; Столична община.

Регионалното развитие е дефинирано като „...процес на формиране и осъществяване на политика за постигане на балансирано и устойчиво развитие на административно-териториалните единици, на територията на Република България“. Тази формулировка е в пълно съответствие и с основните постановки на европейската регионална политика.

Важно значение за успешното ползване на финансов ресурс по предприсъединителните инструменти и структурните фондове на ЕС е заложената в ЗРР⁽²⁰⁰⁴⁾ и приета през същата година Националната стратегия за регионално развитие. Това е един от основните стратегически документи на страната за провеждане на ефективна регионална политика, съгласувана с регламентите на Общността. Тя има ясен не само икономически, социален, но и териториален аспект. В нея категорично се поставя проблемът централни и периферни територии, но остава открит въпросът какво става с тях в бъдеще.

Планиращи и програмиращи звена - функции

Главната цел и приоритетите на регионалното развитие, определени в стратегията, са формулирани на основата на социално-икономически анализ на районите за планиране в страната и в съответствие с изискванията на европейската регионална политика, насочена към намаляване на различията между регионите, постигане на икономическо, социално и териториално сближаване. Тези основни цели определят и главната цел на българската стратегия за развитие – постигането на устойчиво и балансирано развитие на районите за планиране в България. Това предполага насочване на усилия и предприемане на конкретни действия по отношение политиката на регионално развитие в страната ни в следните основни приоритети:

- повишаване на регионалната конкурентноспособност на основата на знанието (Таблица 1);
- развитие и модернизация на инфраструктурата, създаваща условия за растеж и заетост (Таблица 2);
- развитие на сътрудничеството за европейско териториално сближаване, задълбочаване на партньорството и добросъседството за постигане на развитие.

По първия приоритет за всички райони в България важи необходимостта от реализация на дейности, насочени към насърчаване на инвестициите в структурното им приспособяване и повишаване на регионалната конкурентноспособност, тъй като всеки един от тях се определя като изоставащ в сравнение с регионите на ЕС. Това определя политиката за регионално развитие в

България да подкрепя именно механизмите, структурите и институциите, благоприятстващи създаването и усвояването на иновациите на регионално равнище и въвеждането на информационните и

комуникационни технологии както в производствения, така и в публичния сектор.

Главните цели на регионалното развитие по този приоритет са :

Таблица 1

Цел 1	Цел 2	Цел 3
Развитие на изследователската дейност, технологично развитие и иновации в районите – изграждане на регионални центрове за изследвания, технологии и иновации; подобряване на връзките между малките и средни предприятия и университетите, изследователските и технологичните центрове; изграждане и развитие на технологични паркове и инкубатори за МСП	Изграждане на бизнес мрежи и регионални и трансгранични клъстери е все още слабо или липсващо звено на регионалните икономики в страната. Предимствата от тяхното изграждане ги превръщат в специален обект на подкрепа от политиката за регионално развитие.	Подобряване на достъпа до информационните и комуникационни технологии в областта на публичните услуги – изграждане на комуникационни мрежи; подобряване достъпа до и развитието на он-лайн публични услуги; подпомагане на МСП за възприемане и ефективно използване на информационните и комуникационни технологии; развитие на умения, свързани с информационните и комуникационни технологии от местното население.

Подкрепата за развитие и модернизация на инфраструктурата е от определящо значение за включване на всички райони в процеса на развитие, увеличаване на регионалната инвестиционна атрактивност и конкурентноспособност в национален и международен план. Регионалната и местна инфраструктура е ключов фактор, стимулиращ развитието на бизнеса и икономическото приобщаване на цялата територия чрез изграждане на

предпоставки за използване на специфичните регионални потенциали. Освен това дейностите по изграждане на регионалната инфраструктура са източник за създаване на нови работни места в процеса на нейното изграждане и функциониране. Конкретните цели, предвидени за постигане във връзка с втория приоритет, насочен към усъвършенстване на инфраструктурата, са описани в Таблица 2.

Таблица 2.

Специфична цел 1: Развитие и модернизация на елементите на регионалната и местната транспортна инфраструктура	Специфична цел 2: Изграждане и подобряване на екологичната инфраструктура	Специфична цел 3: Повишаване достъпа и изграждане на регионална и местна бизнес-инфраструктура
• пътища осигуряващи достъп до европейските транспортни коридори; • пътища осигуряващи вътрешнорегионални връзки в районите за планиране, даващи възможност за развитие на специфичния им икономически потенциал;	• Изграждане на водоснабдителната и канализационна инфраструктура на зоните за развитие на бизнес; • Изграждане на необходимата инфраструктура за екологосъобразно управление на отпадъците;	• Дейности по създаване и повишаване ефективността на съществуващите бизнес услуги, включително специализирани услуги за групи МПС; • Специфичните регионални потребности определят вида на необходимата инфраструктура, напр. изграждане на

Специфична цел 1: Развитие и модернизация на елементите на регионалната и местната транспортна инфра-структурата	Специфична цел 2: Изграждане и подобряване на екологичната инфраструктура	Специфична цел 3: Повишаване достъпа и изграждане на регионална и местна бизнес-инфраструктура
• подобряване на транспортно-комуникационните връзки към пристанищните терминали; • реконструкция и модернизация на железопътни гари в изявените регионални и местни икономически центрове.	• Развитие на възобновяеми енергийни източници (водноелектрическа енергия, вятърна, слънчева, геотермална енергия) и на енергийната ефективност в публичния сектор.	• регионални офиси за обслужване на инвеститори, изложбени зали, бизнес инкубатори, бизнес центрове, индустриални паркове, нови производствени и предприемачески центрове

По третия приоритет трансграничното сътрудничество е от важно значение за преодоляване на структурните проблеми на граничните райони в резултат на тяхното периферно местоположение. Основните цели и дейности се концентрират върху развитието на инфраструктурата: пътища, жп транспорт, пречиствателни съоръжения, телекомуникации, енергетика; развитие на съвместни икономически, социални и културни дейности, които повишават привлекателността на районите за инвестиции и подобряват качеството на живот в тях.

Законът за регионално развитие (2008г.) фиксира основните постановки за регионалното развитие, като основната му цел е да създаде условия за провеждането на държавна политика за регионално развитие, основаваща се на следните принципи:

- единен подход за планиране и програмиране;
- концентрация на ресурсите;
- допълване на финансирането от национални публични източници при съвместно финансиране с ресурси от частни източници и от международни финансови институции;
- междуведомствена координация на дейността на компетентните органи в процеса на планирането, програмирането, ресурсното осигуряване, реализацията, наблюдението и оценката;
- съгласуваност с другите структуроопределящи политики,

инструменти и действия на международно, национално, регионално и местно равнище;

- партньорство, публичност и прозрачност на всички нива при осъществяване на планирането, програмирането, финансирането, наблюдението и оценката.

С този закон се уреждат планирането, програмирането, управлението, ресурсното осигуряване, наблюдението, контролът и оценката по изпълнението на стратегиите, плановете и програмите за провеждане на държавната политика за регионалното развитие. Провежданата регионална политика изисква:

- намаляване на мажоритарните и мажоритарните различия в степента на икономическото, социалното и териториалното развитие;
- осигуряване на условия за ускорен икономически растеж и високо ниво на заетост;
- развитие на териториалното сътрудничество.

На територията на районите от ниво 3 могат да се обособяват райони за целенасочена подкрепа от държавата. Районите за целенасочена подкрепа обхващат територията на една или повече съседни общини. Обособените райони за целенасочена подкрепа са териториална основа за концентрация на ресурси за намаляване на вътрешнорегионалните различия в степента на развитие на отделните общини и за постигане на целите на

държавната политика за регионално развитие.

Териториалният обхват на районите за целенасочена подкрепа се определя, като се отчитат равнището и динамиката на икономическото развитие, структурата на икономиката, заетостта и безработицата, степента на изграденост на техническата инфраструктура, демографската, социалната и селищната структура, географското положение и наличният потенциал за постигане на целите за развитие на съответната община.

Териториалният обхват на районите за целенасочена подкрепа се определя в областните стратегии за развитие по данни на Националния статистически институт и на административната статистика на Агенцията по заетостта.

Новата политика на сближаване в ЕС 2007-2013 (**Трети кохезионен доклад**) има за цели:

Цел 1: Постигане на сближаване (конвергенция): - 78%;

- логика на интервенцията: подпомагане на растежа и създаване

на работни места в най-слабо развитите страни-членки и региони

Цел 2: Регионална конкурентноспособност и заетост: - 18%;

- предвиждане и подпомагане на промяната (иновации, околна среда и предотвратяване на риска, достъпност)

Цел 3: Европейско териториално сътрудничество: - 4%

- подкрепа за хармонично и балансирано развитие на територията на ЕС – гъвкаво “меню” от приоритети в съответствие с приоритетите от Лисабон и Гьотеборг.

В страната са разработени още:

Национален план за развитие (НПР) 2007- 2013;

Национална стратегическа референтна рамка (2007- 2013) ;

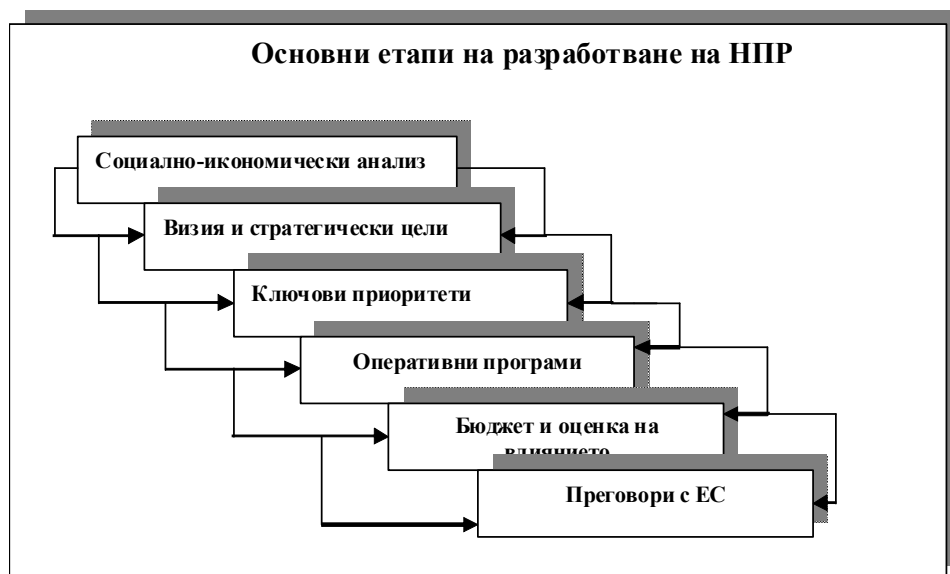
Оперативни програми (ОП) (2007- 2013);

Регионални планове за развитие (РПР) (2007-2013);

Областни стратегии за развитие (ОСР) (2007- 2013);

Общински планове за развитие (ОПР) (2007- 2013).

Фигура 3

Национална стратегическа референтна рамка на Република България за програмен период 2007–2013 г.

Националната стратегическа референтна рамка на Република България е дългосрочен документ, описващ ролята на Структурните фондове през периода 2007-2013 г. в подкрепа на глобалното стратегическо развитие на България.

Визията за развитие на България като държава-членка на ЕС, заложена в НСРР, е:

Към 2015 г. България да стане конкурентоспособна страна-членка на ЕС с високи качество на живот, доходи и социална чувствителност на обществото.

Тази визия обединява две конкретни средносрочни цели за програмния период 2007-2013 г. Те са разработени на базата на приоритетите на ЕС и са в съответствие със Стратегическите насоки на Общността:

- Засилване на конкурентоспособността на икономиката с оглед на постигането на висок и устойчив растеж;
 - Развитие на човешкия капитал с цел осигуряване на по-висока заетост, доходи и социална интеграция.
- За да постигне цялостните средносрочни цели, България трябва да се фокусира върху четири стратегически приоритета – три тематични и един териториален:
- Подобряване на базисната инфраструктура;
 - Повишаване качеството на човешкия капитал с акцент върху заетостта;
 - Насърчаване на предприемачеството, благоприятната бизнес среда и доброто управление;
 - Подкрепа на балансирано териториално развитие.

Интервенциите в гореспоменатите три секторни и един териториален приоритети са предвидени по

финансовата помощ от структурните и Кохезионния фондове (СКФ), Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони (ЕЗФРСР) и Европейския фонд за рибарство (ЕФР), за да се постигнат целите и приоритетите, посочени по-горе. Тези интервенции са организирани, представени и формулирани в **7 Оперативни програми** и **2 Национални стратегически плана и програми**:

Оперативните програми, съфинансирани от фондовете на Европейския съюз, са: Регионално развитие, Транспорт, Околна среда, Развитие на човешките ресурси, Развитие на конкурентоспособността на българската икономика, Административен капацитет, Техническа помощ (2007-2013)

ОП „Транспорт”

Обща цел – Интегриране на националната транспортна мрежа в транспортната мрежа на ЕС.

Специфични цели:

- Подобряване на транспортните услуги;
- Развитие на устойчив транспорт;
- Постигане на баланс между отделните видове транспорт.

Приоритети:

- Развитие на националната транспортна инфраструктура;
- Подобряване транспортните връзки със съседните страни;
- Развитие на комбинирани превози;
- Подобряване на корабоплаването и безопасността по морските пътища и река Дунав;
- Развитие на устойчив подземен градски транспорт.

ОП „Околна среда”

Обща цел – Запазване, подобряване и възстановяване на естествената околна среда и развитие на екологичната инфраструктура, водеща до подобряване качеството на живот на населението и до повишаване на

възможностите за инвестиции в икономиката.

Специфични цели:

- Опазване и подобряване състоянието на водите;
- Подобряване на отпадъците и на защитата на почвите;
- Подобряване качеството на атмосферния въздух и намаляване на шумовото замърсяване;
- Опазване на биоразнообразието и защита на природата.

Приоритети:

- Изграждане необходимата инфраструктура за събиране, пречистване и отвеждане на отпадъчните води;
- Развитие на необходимата инфраструктура за третиране на отпадъци;
- Подобряване качеството на атмосферния въздух;
- Закриване на нерегламентираните сметища и стари замърсявания с битови отпадъци и възстановяване на замърсени терени;
- Опазване и възстановяване на биоразнообразието;
- Информационна и мониторингова система за сектор "Околна среда".

ОП "Развитие на конкурентноспособността на българската икономика"

Обща цел – Активно насърчаване на предприемачеството за развитие на динамична икономика, конкурентноспособна на европейския и световен пазар.

Специфични цели:

- Развитие на предприятията чрез насърчаване на иновациите и повишаване на ефективността на производството;
- Подобряване на бизнес средата.

Приоритети:

- Развитие на икономиката базирана на знанието и иновационните дейности;
- Увеличаване на производителността и ефективността в микро, малки и средни предприятия;

- Развитие на средата в подкрепа на бизнеса;

- Подобряване достъпа до финансиране;
- Укрепване на международните пазарни позиции на българската икономика.

ОП „Развитие на човешките ресурси”

Обща цел – Подобряване качеството на живот.

Специфични цели:

- Създаване на повече и по-добри работни места и намаляване на безработицата;
- Осигуряване на достъп до качествено образование и насърчаване на учението през целия живот;
- Социално включване на групите в неравностойно положение на пазара на труда.

Приоритети:

- Създаване на повече и по-добри работни места. Повишаване на адаптивността, мобилността и конкурентноспособността на работната сила;
- Подобряване на условията за достъп до образование, повишаване на неговото качество, и отваряне на образованието към нуждите на отделната общност;
- Подобряване на достъпа и качеството на социалните и здравни услуги за насърчаване на социалната интеграция.

ОП „Регионално развитие”

Обща цел – Подобряване качеството на средата за живот и работа с по-добър достъп и нови възможности за повишена регионална конкурентноспособност и устойчиво развитие.

Специфични цели:

- Изграждане на устойчиви и динамични градски центрове, свързани с техните по-слабо развити урбанизирани прилежащи територии, повишавайки техните възможности за просперитет и развитие;

- Повишаване на регионалния потенциал за туризъм, развитие и маркетинг на устойчиви, диверсифицирани и териториално специфични туристически продукти с висока добавена стойност;

- Мобилизиране на регионалните и местни технически и институционални възможности и ресурси за осъществяване на политики за регионално развитие.

Приоритетни оси и съответни мерки:

1. Устойчиво и интегрирано градско развитие (градско възстановяване и обновление) – логика на интервенцията: качество на живот и конкурентноспособност;

1.1. Екологична инфраструктура;

1.2. Образователна и социална инфраструктура;

1.3. Организация на икономическите дейности;

1.4. Подобряване на физическата среда.

2. Регионална и местна достъпност (местни и регионални транспортно-комуникационни връзки) – логика на интервенцията: свързаност;

2.1. Системи за устойчив градски транспорт;

2.2. Транспортна инфраструктура (пътища 2-ри и 3-ти клас);

2.3. Вътрешни регионални транспортни услуги;

2.4. Локални информационни технологични и комуникационни мрежи.

3. Устойчиво развитие на туризма – логика на интервенцията: диверсификация;

Фигура 4

3.1. Развитие на туристическата инфраструктура;

3.2. Подкрепа на развитието на туристическите услуги;

3.3. Развитие на туристическия продукт и маркетинг на туристическите дестинации.

4. Местни и регионални мрежи, сътрудничество и капацитет за усвояване (създаване на възможности за осъществяване на местно и регионално развитие) – логика на интервенцията: интеграция.

4.1. Интегриране на партньорство за развитие (сътрудничество между общини и региони);

4.2. Интегриране на планиране и програмиране за развитие (изработване на планове, идентификация и разработване на проекти);

4.3. Подкрепа на малки местни инициативи;

4.4. Насърчаване на сътрудничество с европейски региони.

Всички разработени документи като Национална стратегия за регионално развитие (2007-2015), Регионални планове за развитие (2007-2013), Областни стратегии за развитие (2007-2013) и Общински планове за развитие (2007-2013) са приети и вече се прилагат.

Между тях съществуват прави и обратни връзки. Те са обвързани и със секторните стратегии и секторните оперативни програми. Съгласуваността между ОП и НПР 2007-2013 е отразена на Фиг. 4

В **Националния план за регионално развитие** и **Националната оперативна програма „Регионално развитие“** е застъпен и териториалният аспект. Разглеждат се централните и периферните територии и териториите без населени места.

Централните райони в страната обхващат 86 общини от които 29 са първа категория, 20 от втора категория (само Свиленград и Несебър не са включени от втора категория), 32 трета и 5 четвърта категория, като част от формираните агломерационни ареали или ядра.

Самостоятелно ядро формират 15 общини. Пет общини формират агломерационно ареали с 3 общини. Десет общини образуват

агломерационен ареал със съседна община и са двойка общини. Шест образуват агломерационен ареал с над три общини. Агломерационните ареали (агломерациите) са зони, състоящи се от групи селища и общини с неделими функционални и пътни връзки, които са концентрирани около големи или средни градски центрове.

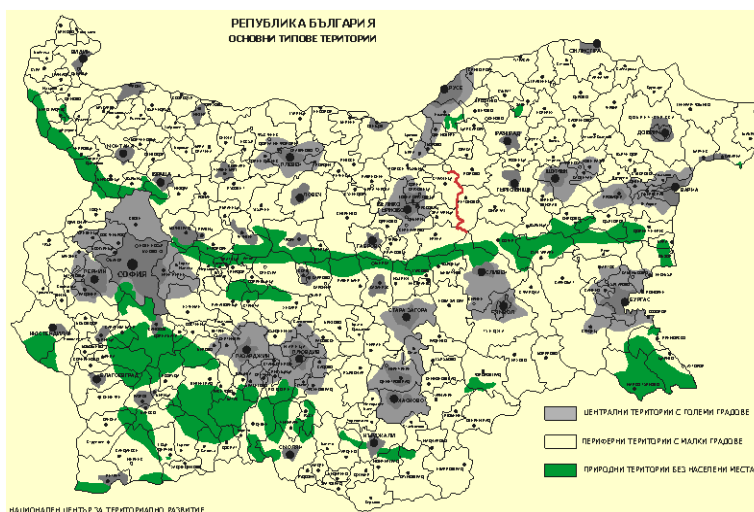
Това е само една статистика, която сочи, че в централните райони участват 32,6% от общия брой общини. Те са и с най-добри показатели в икономическо и социално отношение. Останалите са периферните общини, чакащи своя „миг“ за бъдещо развитие.

Процедурите по съставянето и контрола по изпълнението на планове е отразено на Фиг. 5

Фигура 5

Фигура 6. Централни, периферни райони и природни територии без населени места

Предстоят да бъдат решени териториалната кохезия, полицентризма, конкуренцията между общините и различните райони, внедряването на иновациите в бизнес средата и клъстеризацията, които трябва да се разширяват от централните към периферните райони,

естествено според тяхната специфика, индивидуалност и подборно за постигане на относителна устойчивост на територията и протичащите процеси. Необходимо е много точно да се изясни може ли периферен район да стане централен – кога, как, дали целият или част от него. Това би могло

да се постигне на конкурентна основа, като се ползват „скритите ресурси“, специфични за периферния район, които допълват тези на съседния централен район и започват да функционират като едно цяло. Това означава участие в проекти, които да допринесат за това единство и изиявяване на периферията, и проекти за централния район, който да стимулира развитието и усъвършенстването на съседния недоразвит периферен район. Всичко това означава партньорство между града и селото, партньорство между централен и периферен район.

Териториалната кохезия е първостепенна цел на устройството на територията и е използван в Ръководните принципи и Схемата за пространственото развитие на Общността. Разглежда се като едно измерение, което допълва целите на икономическата и социалната кохезия. Териториалната кохезия е многоизмерно понятие, което включва минимум три елемента:

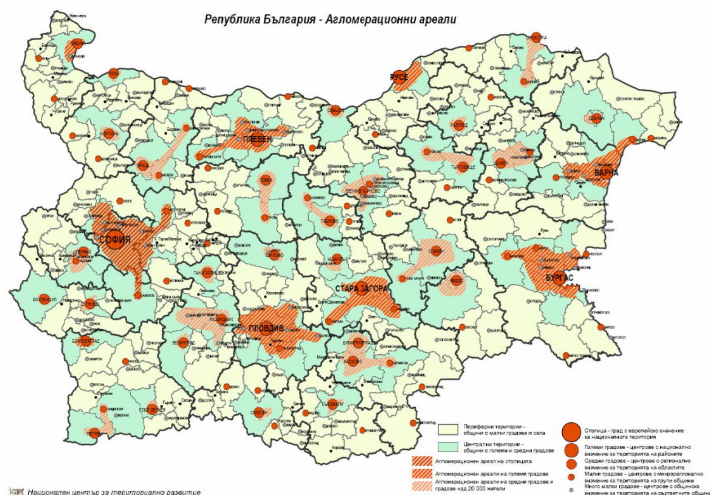
- качество на територията: качество на живот и труд; условия на живот, които са сравними между отделните зони; аналогичен достъп до услуги от общ интерес и до знания;

- териториална ефикасност: ефикасна използване на ресурсите от енергия, земя и природните ресурси; конкурентноспособност на икономическата тъкан и привлекателност на територията; вътрешна и външна достъпност; капацитет на устойчивост срещу разрушителните сили, свързани с процесите на глобализация; териториална интеграция и коопериране между регионите;

- идентичност на територията: наличие на „социален капитал“; капацитет за развитие на споделени визии за бъдещето; местно ноу-хау и специфика; производствено предназначение и конкурентни предимства на всяка територия.

Полицентризмът на системите от агломерационни ареали насърчава устойчивото развитие на територията и намаляването на териториалните дисбаланси. На регионално ниво полицентризмът трябва да следи за това как от растежа и предимствата на развитието да се възползват и малките и средните градове, за да се запази и засили жизнеността на селските райони в региона или на периферните райони.

Фигура 7. Централни и периферни райони – агломерационни ареали

Полицентричното развитие включва насърчаване на конкурентноспособността, подобряване на социалната кохезия. За да се насърчи това развитие, политиките на устройство на територията трябва:

- да насърчават функционалното допълване между нивата на управление;

- да отчитат наличието на полицентричните мрежи, които частично се прекриват;

- да насърчават междусекторните интеграционни политики на няколко нива;

- да подобряват засилването на институционалния капацитет;

- да отчитат наличието на гъвкави инструменти, които могат да включват по-ефикасно използване на разполагаемите човешки, организационни и инфраструктурни ресурси;

- да се стремят към потенциали на растежа, да разглеждат градовете като икономически центрове, които са основни за ендегенното развитие;

- да насърчават адаптивността на административните и организационните структури, които са компетентни да управляват справедливото разпределение и преразпределение на различните регионални ресурси, да поемат тежестите и негативните ефекти, свързани с устройствените решения, които често пъти стигат отвъд местните административни граници.

Партньорството град-село са основни за постигането на балансирано икономическо развитие, за намаляване уязвимостта на изостаналите селски

Литература:

Национална стратегия за регионално развитие на Република България 2005-2015

Национален план за развитие 2007- 2013;

Национална стратегическа референтна рамка (2007- 2013) ;

Оперативни програми (2007- 2013);

Областни стратегии за развитие (2007- 2013);

Общински планове за развитие (2007- 2013).

Регионални планове за развитие (2007-2013);

Редовен доклад на Р България в процеса на присъединяване за 2002, 2003, 2004, 2005

райони. Взаимодействията град-село често пъти оказват решително въздействие върху използването и управлението на природните ресурси, главно на крайградския „интерфейс”. За да се насърчи хармоничното устройство на територията, се създават партньорства между градските и селските общности (представени главно от местните власти и населението) с цел предоставяне на услуги, защита на екологичните и природните ресурси, насърчаване на регулярните контакти между населението на градовете и селата, развитие на синергична икономика и др.

Заклучение:

Политиката на регионално развитие придобива все по-голямо значение за пълноценната интеграция на България в европейските структури. Провеждането на тази политика осигурява значителни ресурси от страна на Общността, но същевременно поставя специфични изисквания към страните членки. Европейската политика на регионално развитие се основава на принципа на териториална солидарност, който изисква създаването на относително равностойни условия на живот в отделните части на територията на всяка страна. Стъпка напред е включването на териториалния аспект в Националната стратегия за регионално развитие и в Оперативната програма „Регионално развитие”, които са маркирани още в Националната стратегическа референтна рамка 2007-2013г.